

Чорноус Юлія Миколаївна,
*професор кафедри криміналістики та судової медицини
Національної академії внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, доцент*

РЕАЛІЗАЦІЯ НОРМ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ УКРАЇНИ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

До органів досудового розслідування, згідно ч. 1 ст. 38 КПК України, відносяться слідчі підрозділи: а) органів внутрішніх справ; б) органів безпеки; в) органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; г) органів державного бюро розслідувань; 2) підрозділів детективів, підрозділів внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України.

Діяльність органів досудового розслідування України здійснюється з неухильним дотриманням вимог кримінального процесуального законодавства України, до якого, згідно ст. 1 КПК України, відносяться відповідні положення Конституції України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, КПК України та інших законів України.

Під міжнародним договором, згідно п. «а» 4.1. ст. 2 Конвенції про право міжнародних договорів 1969 року, слід розуміти міжнародну угоду, що укладена між державами у письмовій формі і регулюється міжнародним правом, незалежно від того, чи міститься така угода в одному документі, в двох або декількох пов'язаних між собою документах, а також незалежно від її конкретного найменування [1, с. 19-57].

Подібне тлумачення визначено ст. 2 Закону України «Про міжнародні договори» 2004 року [2]. Відповідно до статті 19 Закону, чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства. Якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому

порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору [2].

Отже, законодавством України чітко визначено домінуюче значення міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, над нормами КПК України, законів України, інших нормативно-правових актів.

Положення, що визнають домінуюче значення міжнародних договорів, передбачені й законодавством іноземних держав. Так, ст. 98 Конституції Японії передбачає, що всі договори, які укладені чи будуть укладені, є вищими законами держави, і національні суди зобов'язані їх виконувати, навіть якщо в конституції чи внутрішніх законах зустрічаються суперечливі положення. Подібні положення передбачені в Конституції Аргентини (ст. 31), Болгарії (ст. 5), Єгипту (ст. 151), Киргизії (ст. 12), Литви (ст. 138), Нідерландів (ст. 93), Румунії (ст. 10), Швейцарії (ст. 113), Венесуели (ст. 128), Югославії (ст. 124) [3, с. 192].

Щодо вітчизняного законодавства, слід наголосити, що серед інших компетентних суб'єктів, органи досудового розслідування України у своїй діяльності зобов'язані дотримуватись положень міжнародних договорів, згода на обов'язковість котрих надана Верховною Радою України.

Вказані міжнародні договори України умовно можна об'єднати в такі основні групи:

1. Багатосторонні міжнародні договори, що регламентують права і свободи людини.

2. Багатосторонні міжнародні договори з питань боротьби зі злочинами міжнародного характеру.

3. Багатосторонні міжнародні договори з питань міжнародної правової допомоги та інших форм міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні.

4. Двосторонні міжнародні договори з питань міжнародної правової допомоги та інших форм міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні.

5. Консульські конвенції та угоди, які регламентують окремі питання кримінального провадження.

Поряд із ратифікованими міжнародними договорами України, які мають пріоритет перед нормами національного права, вважаємо доцільним звернути увагу на нератифіковані міжнародні договори України. Мова йде про міжнародні міжвідомчі договори. Відповідно до п. 4 ст. 3 Закону України «Про міжнародні договори» 2004 року, «міжвідомчими є міжнародні договори України з питань, віднесених до відання міністерств та інших центральних органів виконавчої влади» [2].

Міжнародні міжвідомчі договори, які стосуються різних питань кримінального провадження, укладаються міністерствами та центральними органами виконавчої влади, в компетенцію яких входять питання, що

регулюються договорами, зокрема, МВС України, Генеральною прокуратурою України, Службою безпеки України та іншими.

Важливо, що положеннями перелічених та інших міжнародних договорів України повинні керуватися органи досудового розслідування України при вирішенні різноманітних практичних завдань.

Список використаних джерел:

1. Конвенция о праве международных договоров : принята 23 мая 1969 г. // Україна у міжнародно-правових відносинах : зб. док. (укр. та рос. мовами). - К., 1996. - Кн. 1 : Боротьба зі злочинністю та взаємна правова допомога. - С. 19-57.

2. Про міжнародні договори України : Закон України від 29 черв. 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2004. - № 50. - Ст. 540.

3. Нарбутаев Э. Курс международного уголовного права / Э. Нарбураев, Ф. Сафаев. - Ташкент : Мехнат, 2006. - 289 с.